

فی ۲۰ ذی القعدہ سنہ ۳۲۶ و فی ۱ کانون اول سنہ ۳۲۴

جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افكاريدر

مدیر مسئول

سر محرر

صاحب امتیاز

محمد فطین

فاتح مجیز درسماملرندن

فاتح مجیز درسماملرندن

مصطفی صبری

شہری احمد افندی

مندرجات

سیاسیات	تعداد زوجات مصطفی صبری
ہندستان اغتشاشی	سیاسیت شرعہ ابن حازم فرید
اوروپا بحرانی و اسباب حقیقیہ سی	مدینت، مؤنس مدینت اولان اسلامیت نسیم
زبدہ سیاسیات	ادبیات
متفرقہ	ای شام فلکیا خلیل ادیب
سؤالر جوابلر	شاعر النبی حضرت احسانہ خطاب ع. طائف
	برقہ طمہ حسین حازم

نسخہ سی ۵۰ پارہ در

امالک اجنیہ ایچون	ابونہ اجرئی	استانبول ایچون
۱۸ فرائق	ولایات ایچون	برسنہ لک ۷۵ غروش
۹,۵	۸۵ غروش	التی آلفی ۴۰
	۴۵	

درج ایدلیان اوراق اعادہ اولماز

قارئین:

اکثر مقالانہ آبات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش و لندنی نظر اعتبارہ آلتہرق رعایت سر لکدم و نلما می
رجا اولتور .

بوقوله قطع طریق حقنه کی جزا ، ۶۲ نجی
ماده قانونیه ذیلنه نظراً شرع ابله متجدد .

مابعدی وار ابن حازم : فرید

(مدنیت ، مؤسس مدنیت اولان اسلامیت ، علوم اسلامیہ)

علما ، مسلک علمی

معلومدرکہ یرایشیدن مقصد فایه نه اولدینی
لاشیلہ تعیین اولنمیدن ، بیلنمیدن او ایش ابله
اشتغال اولنور ایسه مقصد اصلی حاصل اولمقدنبشقه
بشون اشتغال، عبت، بیروده یرہ وسیلہ ملال و کلال
اولور کہ بدپی اولان بودستور دنیاده هرشی حقنه
جاریدر . بناءً علیہ مسلکمرزه مخصوص اولان اصول
تدریس دخی بودستورہ تابعدر . مسلکمرز ایجابندن
اولورق بزجه تحصیل مجبوری اولان علوم ، آلیہ ، عالیہ
نامرلیہ ایکیبه منقسم اولورق مقصد اصلی ایسه علوم عالیہ
حقیلہ الله ایدرک دینه ، ملتہ ، عدالتہ ، وطنہ ، خدمت
ایدہیلہلک برصورتده یا کشف حقائق تزییل برمفسر
ویا ترجمان افعال واحوال رسول جلیل بر محدث و یا حلال
مشکلات قنای . فیصل معضلات قضایا بر فقیہ کامل یا ارقام
معاندین ، الزام معارضین یقین یابنده ہرہ کلیہ صاحبی بر متکلم
اولق کی غایت عالی بر هدف مساعیدن عبارت اولسیلہ
علوم آلیہ بالخاصہ بومقصد بلنہ مفتاح اولق ایچون تحصیل
اولندینی حالہ کو یا کہ بوعلملردن صکرہ تحصیل واجب
هیچ بر علم یوقایمش کی آنجق بوعلملرہ ، بوعلملرایچون
تدوین اولمش متون وشروحہ حصر اشتغال ابلہ بیہودہ
افنای حیات ایلدورز . بوحال ابلہ برابر بی نزوم بر جوق
اعتراضات ومنافضات ابلہ ملو بی نہایہ حواشی بہ تحویل
نظر ایدرک اسماً آنحصیلی اوغرنده افنای حیات
ایلدیکمز علوہک صدندنده تباعدلہ عادتاً متونده حرر
رؤس مسائلدن غافلہ ، ذات علومده یا راجلہ ، ویا

قدر بر تدبیر اولمہجنی درکار و بودہ کندی ادھالریلہ
بیدادر .

ہیئت اجتماعیہک دائرہ امن وادبدہ یابدار اولمنی
مستلزم اجراآت نہقدر شدید اولورسہ تہذیب اخلاقده
اونستبدہ خدمت ایدلش دیکدر .

برجائی قاتلک انسانای جنسی حقنہ اولان قتلہکی
اعظم جرمی ارتکابندن دولانی لایق قصاص واعدام
اولورق بوقولہ افعالہجرانہ مستعد اولنورہ تلمیح ایدر
جہنمہ ہیئت اجتماعیہ مواجهہسندہ قصاصاً اعدام ایدلمی
لزومی سیاست شرعیہده [ولکم فی القصاص الخ] نص مہابت
نمودیلہ ہیئت اجتماعیہی ایقان ایش ایکن کوا وحشت ،
سیاحت شرعیہده شدت معنای ویرمک نہقدر حق
شکناکناہ بر حرکت اولہجنی میداندهدر . کرچه اعدام
جزالرینہ وقت ومؤید سکورکمرہ نحوہ ابلہ ینہ عالم
انسانیتہ خدمت ایلدیلور ایسده امتثالی تہذیب خصوص
سندہ بوکی اعظم جنایتی ارتکاب استمدادینہ مالک
اولنلرک وجدانہ کورہ قصاص واعدامدن دھا جزوی
تأثیر ایدہجکی اونودلاملیدر . چونکہ بر قاتلی قصاص
واعدامہ بدل بر زندانہ حبس ابلہ ہر درلو لذاذ
حیاتہ واذواق نفسانیہدن محروم بر افرہرق مبتلای اندوہ و
محنت ایلمک آتی بردفہ اعدام ایدرک بو اذیتدن قور
تارمقدن دھا شدید ایسده حبسندن خلاص اولہیلیمک
احتمالک موجودینہ ہنی مرحالہ قصاص واعدامک
اجرای دوجار تعویق اولماسی دھا زیادہ موجب
منفعت اولہجنی مطالعات قاصرانہسندن بر درلو کندنی
آلہمیورم .

جہت شرعیہده قتالک جزای بالکتر قصاصندن
عبارت اولوب قطع طریق یولنہ آدم اولدیرہشدر
حقنہ کی جزانک صور اجرایی صلباً اولمہنہ واعدام
حقنہ کی تعریضات قانونیہ وصور اجراییہ نظراً
اعدام دیکدر .

لیک چیون من لم یذق لم یدر بود
عقل و تخیلات او حیرت فزود

قطعه سیله قوجه امامه تعریض بیله اولغشدر .
شاعرک

سألن فقلت مقصدنا سعید
فکان اسم الامیر لهن فالأ

دیدیکی کی مسلمانم کرده مقصد اقصایی ، اهی
اولان قانونمزه متاسب اولهرق آسمانی . علوی ، مدنی ،
سیاسی اولدینی حاده بیسکرجه بوخاکی ، مالابنی
اشغالآتمز ندن لازمکلیور ؟
عصامک اطه اینک عبدالغفورک ، عبدالشکورک شونک
بونک سلاست سلیقه دن معرا اولهرق .
عادتا

ثانیه فی کبد السماء ولم یکن
کاشن ثانی اذها فی الفار

تعقید مقدوحی برمهات ادبیانه ، بر براءت نجر برانه
صورتنده کوسترمک ایچون ترتیب اولغش اولدینی ظنی
تولید ایدن و بنا علیه هب بی سود اولهرق افتائی اعماره
بادی برطاف مقلطه افکاردن عبارت اولان اغلاقات
وتخیلاتی نبجون بیچاره اذها تمزده تحمیل اولیور ؟

روامیدرکه بویموده توغلاتمز سبیلزه بزه (قال ،
بقول) دن بشقه برنی یلمز دنیلسون ؟ انصافیدرکه :
بوخالمزک مسلمان مقدسمزک بدینیانی طرفندن استخفاف
ایدلمسته میدان ویرلسون .

مسلمانمزه علوم آلهنک تحصیل ایکی مقصد مهم
ایچون ضروری عد اولغشدر برنجیبسی علم مسلمانمزه .
همده شریعتمزک آسانی اولان لسان عربی مکملأ
تحصیل ایدرک ونسایله اهل لسان کی کرک نظاما ،
کرک نزا افاده همراه تشریح مطالبه ، تقریر مباحثه ، اراد
مقالات و خطبه مقتدر بر حال کاله کلرک دین و شریعتمز ،
مسلمانمزه ، علوم و معارفزه خدمت ایلمکدرکه بوتقطه

بستون جاهل قالیورز . بونجه اشتغالات او قدر توغلات
ومجاهدات اوزربنه شاعر فاضلک .

اری علماء هذا العصر طرا
اضاعوا وقتهم کلا بل لم
اذا ناظرهم لم تلحق منهم
سوی حریف لم لم لانسلم .

دیدیکی کی قوری بر (لم) (لانسلم) دیمه دن
بشقه هیچ برنی اوکر نه میورز . بوندن قطع نظرله
ذاتاً علی العموم محصولات فکریه بشر دائماً بر جوق
مناقشات و اعتراضاته هدف اولمقدن مصنون بولنه جق
قدر حائر نصاب قطامیت اوله میور . بناء علیه اکثریا
مطالعات عقلیه قوری بر قیل و قالدن عبارت عد اولغشه
شایسته بولنیور . بورامی امام رازی کی بر حکیم ذی فنون
طرفندن .

نهایه اقدام العقول عقل
وفاة سخی العالمین ضلال
ولم لتقدمن سعینا طول عمرنا
سوی ان جمعنا فیه قیل وقالوا

قطعه سیله اعتراف اولغش بر حقیقت اولدینندن
استبعاد اولما میدر .

ایشته علوم کونییه ده نتیجه تدقیقات ، غایه
مساعی عقول بویه اولنجه مابعد الطبیعه اولان علوم
الشییه ارسطونک . ایپکورک دماغنه تولد ایدوب
عاقبت ابن سینا ک ، فارابینک ونا زمانمزه قدر نیجه
ارباب خیالک بتون محسوساته . دائرة طبیعیه منحصر
اولان مفکره لنده اثبات رشد ایمکه چالیشان علوم
فلسفیه کی تصورات و تصدیقات نتایج قیاساتی فصل
اوله جق قولایلقه تبیین ایدرکه شو نقطه نظر دن
کاشف اسرار قومی مولانا جلال الدین رومی جانبندن

اندرین بحث از خرد ره بین بدی
فخر رازی رازدان دین بدی

(والذی) اقضی عنیدی هذا هو ان الغرض الاول من علم الادب لما كان هو الاحتراز عن الخطأ في كلام العرب وأردت ان احصل هذا الغرض وانت تعلم ان تحصیل الممكن لك لا يتأتى بدون معرفة جهات التحصيل واستعمالها الخ (علوم آلیهك تحصيلی خصوصاً بده بزجه ملتزم اولان لیکن بجی مقصد مهمه کانجه اصول قویة دینیة مزك ، احکام محیجة عدلیة مزك سلم آلیة مزك کافله مع الیز اولان قوانین مستقیمه مدنیة مزك منبع فیضانی اولان کلام الملک معانی دقیقه فی لطائف نکت و میزانی ادراک ، اسرار اعجازی کشف و اظهار ، مبلغ فرمان قرآن اولان جذاب بی ذیشانک منابع حکم التبه اولان جوامع کلم محمديه سنه کتب اطلاع الیله مزك دینه ، امته ، مدینه ، عدالته خدمت الیلمکدر که بومقصد دخی کرک علامه سکا کتبک و کرک علامه زغمشر بنک بیانات و تصریحاته بحقق بولنشد .

علامه سکا کی ینه متناحک باشند (هذا واعلم ان علم الادب حق کان الحامل علی الخوض فی مجرد الوقوف علی بعض الاوضاع وئی من الاسطلاحات فهو لیدک علی طرف الثمام اما اذا خضت لهما تبعتک علی الاحتراز عن الخطأ فی العریة وسلوک جادة الصواب فیها اعترض دونک منه انواع تلقی لادانها عرق القرية لاسیما اذا انضم الی همک الشف بالتقی اراد الله تعالی من کلامه الذی لا ینایه الباطل من بین یدیه ولا من خلقه فهناک یستقلک منها مالا یبعدان ان یرجعک التهمقری) دیمشدر که بوسوزلیه مشارالیه علوم ادبیة نک کلام الیلمه کی مراد مقدسک فهی خصوصاً بده اهمیت عظیمه فی الولدینفی بیان الیلمشدر اشبو اهیتک تماماً احادیث نبویه حقنده دخی جاری ولدینفنده شبه یوقدر .

علامه زغمشری دخی مقدمه کشفاده (ثم ان املاء العلوم بما یفمر القرائح وانهضها بما یهر الالاب القرائح من غرائب نکت یلطف مسلکها و مستودعات اسرار یدق مسلکها علم التفسیر الذی لایتم لتعاطیه واجالة النظر

نظردن علوم آلیه ، لسان عربیده خطای تکلمدن احترازه باعث اولدینفیچون ادب لسان مناسبه اولقی اوزره علوم ادبیة نامی ویرلشدر نته کیم علامه سکا کی مفتاح العلومه علم عروض الیه برابر منطق دخی داخل بولندینفی حالده علوم آلیه میزنی معنای مذکورجه بترن قنون ادبیة اولقی اوزره ایراد ایتش و اثر مذکور ی ذکر اولان اشبو علوم ادبیة لسانیة کی تشریح و توضیح ایچون یازمش اولدینفی سوبلشدر ایتشه مشار الیه اثرینک ابتداسنده حمد و صلا تدر صکره سوزه باشلامشدر (وبعد فان نوع الادب نوع یتفاوت کثرة شعب وقلة وصعوبة قنون و سهولة وتباعد طرفین وتدابیر بحسب خط متولیه من سائر العلوم) بوسطرلردن اون سطر اشانی ده ده بوسوزلیری یازمشدر (وقد ضمنت کتابی هذا من انواع الادب دون اللغة ما رأیته لا ید منه وهی عدة انواع متاخذة فأودعته علم الصرف بمسامه وانه لایتم الا بعلم الاشتقاق المتنوع الی انواعه الثلاثة وقد کسفت عنها القناع واوردت علم النحو بتمامه وتمامه بعلمی المعانی والیان ولقد قضیت بتوفیق الله منهما الوطر ولما کان تمام علم المعانی بعلمی الحد والاستدلال لم اریدا من التسمیح بهما وحين کان التدریب فی علمی المعانی والیان موقوفاً علی ممارسة باب النظم والنثر ورأیت صاحب النظم یفتقر الی علمی العروض والقوافی ثبیت عنان القلم الی ایرادها) بوسوزلرله مشار الیه علوم مذکورده نک علوم ادبیة عد اولدینفی و بولنردن هر برینک ادب نقطة نظرندن درجه لزومیهل یکدیگره قارشی حائر اولدینفی صورت ارتباط و مناسبتی بیان الیلمشدر .

علم ادبدن غرض اقدم کلام عربیده خطادن احتراز اولدینفی یتقی خطاسر اولهرق صریحه افاده مرهامه اقتدار کسب الیلمکدن عبارت ایدوکنی ده شو سوزلرله ایضاح الیلمشدر (رسمیه (مفتاح العلوم) وجعلت هذا الکتاب ثلاثة اقسام القسم الاول فی علم الصرف القسم الثاني فی علم النحو القسم الثالث فی علمی المعانی والیان

سنك شمرڪ، سنك سينك قدر تابشمنون اولماز
 سنك ركز ايديكيك اعلام سطوت سرنكون اولماز
 قاير بر موج نچدت برج وباروى ديانتده
 بر طاق نظر هر بيت علوى نزد امتده
 عوالم صارصيلير، هرشان وشهرت محو اولور آنچق
 سنك كشف ايديكيك اقليم قدس ابد مطلق
 بتون آتار فيضا فيض ووضوع بهترينيله
 بتون انوار موجا موج و اشكال كنزينيله
 طور در تاروز محشر برجلي ميموره حالنده
 بارينش برجهان زير صفا ريز ظلالنده
 عدولر خاكه دوشمش، حفره نسيانده قالمش
 كورلر (بو لهب) لر نسي منسى حكمن آلمش
 اخوت، معرفت، رحم وعدالت اعتلايتمش
 عاوت، جاهليت، بغض وشدت محو اولوب كيتمش
 اوقوركن شرفش ديوانكي اى شاعر روشن !
 او خدمتار، او همتر كچر پيش خيالمن
 طبيعت عجزين آلاز، حسن ايدر برشوق استحسن
 اولور ذاتكده كي اجلاله پرغبطه ستايشخوان :
 §
 ديورده : شعر لطيفك نوای فطرتدر
 طبيعتك محك جوهر حقيقتهدر
 سنك جهانده پرستیده مباحثك
 مقام محدثك مخضر رسالتدر
 يكانه مقصد عزك، اميد اقبالك
 مدار مفخرتك نقطه ديانتدر
 رسول اكرمه وار سنده بر خصوصيت
 شو فيض نسبتك آزاده شهادتدر
 مدیحه كولى داسير و كامران ايتك
 بيليرسكزكه عربلرجه اسكى عادتدر

فيه كل ذى علم كما ذكره الجاحظ في كتاب نظم القرآن
 فالقيه وان برز على الاقران في علم الفتاوى والاحكام
 والمتكلم وان براهل الدنيا صناعة الكلام وحافظ القصص
 والاخبار وان كان من ابن القرية احفظ والواعظ وان
 كان من الحسن البصري اوعظ والنحوى وان كان انحى
 من سيدييه والفقوى وان علك اللغات بقوة لحييه لاعتصدي
 منهم احد لسلك تلك الطرائق ولا يغوص على شئ
 من تلك الحقائق الا رجلا قد برع في علمين مختصين
 بالقرآن وهما علم المعاني وعلم البيان وتمهل في ارتدادها آونة
 وتعب في التقير عنهما ازمة وبسته على تتبع مظانها همة
 في معرفة لطائف حجة الله وحرص على استيضاح
 معجزة رسول الله بعد ان يكون اخذاً من سائر العلوم
 بحظ جامع بين امرين تحقيق وحفظ كثير المطالعات
 طويله المراجعات قد رجع زمانا ورجع اليه ورد ورد
 عليه فارساً في علم الاعراب مقدما في حمله الكتاب وكان
 مع ذلك مسترسل الطبيعة متفادها مشتعلة القرينة
 وقادها يقطان النفس درآكا لللمحة وان لطف شأنها
 متنها على الرزمة وان كان خفي مكانها لا كزآ جاسيا
 ولا غليظا جافيا متصرفا ذا دراية بالاليب النظم والنثر
 مرناظا غير ريبض بتلقيح بنات الفكر قد علم كيف يرتب
 الكلام ويؤلف وكيف ينظم ويرصف طسا لما دفع الى
 مضايقه ووقع في مداحفه ومزاقه (۱)

ادبيات

خطاب

— شاعراني حضرت حسنه —
 « رضی الله عنه »

سهار، زهره لر، مریخار، ماه درخشانلر
 قلیجلر، نیره لر، مغفرلر، اوجه یوسه لن شانلر
 [۱] علامه نك شوقرینه علامه بلقینك برهاتراضی وارد
 آتی جوابیله برابر ایکنجی مقاله ده یازمجنر .